

VODIČ ZA OSNIVANJE MODELNE ŠUME

International
Model
Forest
Network

Co-financed by the European Union

1. O VODIČU

Ovaj Vodič za razvoj modelne šume dio je alata koji organizacijama i pojedincima pomaže u osnivanju modelne šume i pristupanju Međunarodnoj mreži modelnih šuma (eng. IMFN). Ovaj nas vodič upoznaje s glavnim načelima koja definiraju modelnu šumu, opisuje proces osnivanja iste te pruža informacije o IMNF-u i o načinu pristupanja toj organizaciji.

Ovaj vodič namijenjen je:

- Grupi dionika koja želi razviti modelnu šumu
- Novim partnerima postojeće modelne šume
- Svima zainteresiranima za koncept modelne šume te za načela i atribute modelne šume

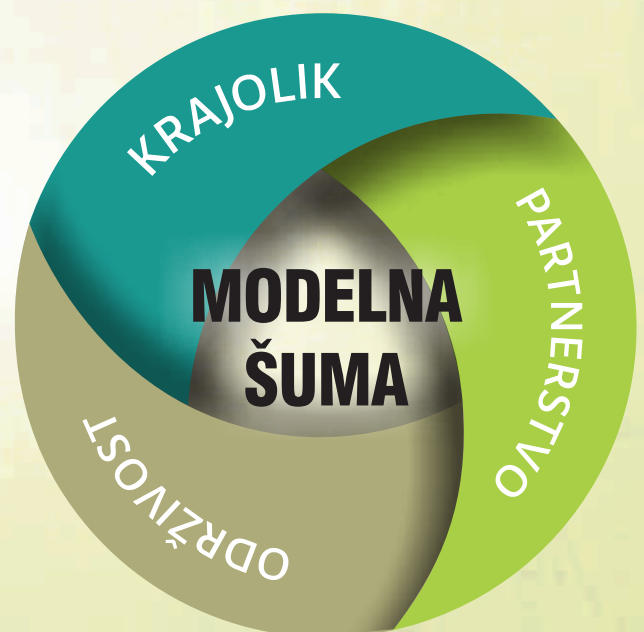
2. MODELNE ŠUME

2.1 Što je modelna šuma?

Naziv „modelna šuma“ prvi je put upotrijebljen 1991. godine u sklopu inovativnog programa kanadske Vlade. Program je na velikim šumskim predjelima stvorio dobrovoljna partnerstva koja će politiku održivog gospodarenja šumama provesti u djelo. Namjera je svakog pojedinog područja da bude model prema kojem će drugi moći učiti kako bi ciljevi održivosti bili ostvareni.

Prema tome, modelna je šuma istovremeno i zemljopisno područje i partnerstvo usmjereno održivom gospodarenju krajolikom i prirodnim resursima. Definirana kao pristup, modelna šuma se odnosi na ljude koji žive od korištenja šumskih resursa, uzima u obzir njihovo djelovanje na te resurse, a jednako se odnosi i na ukupni razvoj zajednice kao i na drveće i šumske proizvode.

Formalnije gledano, modelne šume možemo definirati kao: proces temeljen na partnerstvu kroz koji pojedinci i grupe, koji predstavljaju različite vrijednosti, rade zajedno kako bi dosegli zajedničku viziju održivog razvoja krajolika u kojem šume čine važno obilježje. (Vidi Sliku 1).

2.1 Načela modelne šume

Ne postoje dvije jednake modelne šume. One zaista dijele zajednička načela, konkretne i općenite ciljeve, ali kulturne, zemljopisne, institucionalne, političke i druge okolnosti čine svaku modelnu šumu jedinstvenom. Aktivnosti i pristupi koje modelna šuma provodi razlikuju se prema ovim okolnostima. Na primjer, u nekim modelnim šumama, pitanja biološke raznolikosti zauzimaju najvažnije mjesto, dok je u drugima najvažnija ekonomska diversifikacija.

Bitna je činjenica da svaka modelna šuma stvara vlastiti uključujući, tehnički ispravan i ostvariv pristup, ali ujedno odražava zakone i principe svake modelne šume. Modelne šume ovo postižu pridržavajući se šest osnovnih načela:

1. Krajolik
2. Partnerstvo
3. Održivost
4. Upravljanje
5. Program aktivnosti
6. Razmjena znanja, jačanje i umrežavanje

Modelna je šuma radno okruženje koje obuhvaća šume, poljoprivredne površine, zaštićena područja, rijeke i gradove.

Ovih šest načela i druga im pridodana svojstva (vidi Sliku 2 i Tabelu 2) pružaju početne odrednice za osnivanje i održivost modelne šume. Nakon što je modelna šuma osnovana, ona samu sebe može procijeniti tako da uspoređuje svoju strukturu i aktivnosti u skladu s ovim načelima (vidi Prilog II za Popis pitanja za procjenu).

Unatoč posebnostima ekosustava ili zemljišnom vlasništvu, ova načela imaju sljedeći učinak:

- Omogućuju eksperimentiranje u održivom razvoju
- Povezuju široki spektar programa
- Stvaraju jasnu vezu između praktične primjene u krajoliku te državnih i međunarodnih politika
- Svakoj modelnoj šumi ova načela pomažu u održanju konceptualne ideje i integriteta programa
- Osiguravaju autonomnost svake modelne šume u oblikovanju inicijativa koje odražavaju lokalne prioritete
- Stvaraju osnove za umrežavanje na lokalnoj, državnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini

SLIKA 2: OSNOVNA NAČELA MODELNE ŠUME

<p>PARTNERSTVO</p> <p>Svaka je modelna šuma nepristrani forum koji omogućuje dobrovoljno sudjelovanje predstavnika krajolika uključujući njihove različite interese i vrijednosti.</p>	<p>KRAJOLIK</p> <p>Biofizičko područje velikih dimenzija koje predstavlja brojne vrijednosti šume te uključuje socijalnu, kulturnu i ekonomsku dimenziju i brigu za zaštitu okoliša.</p>	<p>ODRŽIVOST</p> <p>Dionici se obvezuju na očuvanje i održivo gospodarenje prirodnim resursima i šumskim krajolikom.</p>
<p>UPRAVLJANJE</p> <p>Proces upravljanja modelnim šumama je reprezentativan, participativan, transparentan i odgovoran te potiče suradnju među dionicima.</p>	<p>PROGRAM AKTIVNOSTI</p> <p>Aktivnosti koje se poduzimaju unutar modelne šume reflektiraju viziju modelne šume i potrebe dionika te vrijednosti i izazove gospodarenja.</p>	<p>RAZMJENA ZNANJA, JAČANJE I UMREŽAVANJE</p> <p>Modelne šume osnažuju dionike kako bi se uključili u održivo gospodarenje prirodnim resursima, suradnju te razmjenu iskustva i znanja kroz umrežavanje.</p>

KRAJOLIK

Modelna šuma zemljopisno je područje velikih dimenzija, ili krajolik, koji obuhvaća ključne prirodne resurse, uključujući vrijednosti koje se odnose na prirodnu okolinu te kulturne, socijalne i ekonomske vrijednosti. Iako se po pitanju granica modelna šuma može podudarati s jednom administrativnom jedinicom, ona se uglavnom proteže kroz nekoliko administrativnih jedinica. Određene modelne šume mogu se definirati nekom prirodnom granicom, kao što je riječni sliv.

Modelna šuma mora biti dovoljno velika kako bi obuhvatila raznolikost oko korištenja zemljišta i vrijednosti susjednih područja. Ona također mora biti odgovarajuće veličine naspram svoje regije ili države. Većina modelnih šuma pokriva manje od 1 milijun hektara, među kojima mnoge obuhvaćaju od 300,000 do 500,000 hektara. Sa svojih 87,536 hektara, Modelna šuma Ulot Watershed na Filipinima jedna je od najmanjih. Među ostalim modelnim šumama svaka pokriva nekoliko milijuna hektara. Tabela 1 (ispod) navodi primjere različitih veličina modelne šume, vlasničku strukturu zemljišta i biljnog pokrova te upotrebu zemljišta.

TABELA 1: PREGLED KARAKTERISTIKA ODABRANIH MODELNIH ŠUMA

MODELNA ŠUMA Država	ARAUCARIAS DEL ALTO MALLEGO Čile	FOOTHILLS Kanada
PRIDRUŽENA IMFN-U	2002.	1993.
PODRUČJE	400 000 ha	2 756 692 ha
VLASNIŠTVO ZEMLJIŠTA	<ul style="list-style-type: none"> Park i nacionalni rezervat, 17.2% Privatno zemljište (autohtono), 29.0% Provincijska područja, 7.0% Privatno zemljište (ne-autohtono), 46.8% 	<ul style="list-style-type: none"> Sporazumno gospodarenje šumama, 36.0% Provincijske jedinice, 4.0% Nacionalni park, 40.7% Provincijska zaštićena područja, 19.3%
BILJNI POKROV I UPOTREBA	<ul style="list-style-type: none"> Poljoprivredno zemljište, 6.65% Livade i grmlje, 29.2% zvorne šume, 48.5% Plantaže, 0.9% Miješane šume, 0.1% Močvarna područja, 0.7% Područja bez vegetacija, 4.9% Ledenjaci i područja pod snijegom, 8.5% Vode, 0.6% 	<ul style="list-style-type: none"> Alpine Natural pod-regija, 25.1% Subalpine Natural pod-regija, 36.9% Montane Natural pod-regija, 4.8% Upper Foothills Natural pod-regija, 21.7% Lower Foothills Natural pod-regija, 11.5%
BROJ DIONIKA	22 grupe dionika	<ul style="list-style-type: none"> Državne vladine agencije
VRSTA DIONIKA	<ul style="list-style-type: none"> Državna vlast Zajednice i općine Autohtono stanovništvo Državne vladine udruge Privatni sektor (poljoprivreda) Privatni sektor (šumarstvo) Konzervatori Religiozne grupe 	<ul style="list-style-type: none"> Provincijalne vladine agencije Privatni sektor (šumarstvo) Privatni sektor (rudarstvo/ulje i plin) Autohtono stanovništvo Općine i zajednice Državne vladine udruge Akadske zajednice / istraživačke institucije
UPRAVLJANJE	<ul style="list-style-type: none"> Izvršni odbor (25 osoba) Različiti odbori / radne grupe Osoblje Financijska administracija kroz nacionalnu potporu 	<ul style="list-style-type: none"> Izvršni odbor (25 osoba) Različiti odbori/radne grupe Zakonski registrirane neprofitne organizacije Osoblje
PRORAČUN	<ul style="list-style-type: none"> Pesosa 252,545,790 USD 470,330 	<ul style="list-style-type: none"> CAD 2,626,920 USD 2,320,805
INTERNETSKA STRANICA	www.bosquemodelomalleco.cl	www.foothillsresearchinstitute.ca
GASSINSKI Rusija	DJA ET MPOMO Kamerun	ULOT WATERSHED Filipini
1994	2005	2000
400 000 ha	700 000 ha	87 536 ha
<ul style="list-style-type: none"> Šuma federalne vlade, 56.0% Nacionalni park, 44.0% 	<ul style="list-style-type: none"> Šume u vlasništvu države, 75.0% Šume u vlasništvu zajednice, 25.0% 	<ul style="list-style-type: none"> Privatno zemljište, 22.0% Sporazumno gospodarenje šumama (sa zajednicom), 6.0% Sporazum o dijeljenju proizvodnje minerala, 8.0% Nacionalni park, 64.0%
<ul style="list-style-type: none"> Poljoprivredno zemljište, 0.1% Livade i grmlje, 6.2% Izvorne šume, 6.1% Plantaže, 0.4% Miješane šume, 64.7% Močvarna područja, 22.5% Područja bez vegetacija, 0.01% Vode, 2.0% 	<ul style="list-style-type: none"> Poljoprivredno zemljište, 10.0% Jedinice gospodarenja šumama, 40.0% Šume u vlasništvu zajednice, 15.0% Zaštićena područja, 23.0% Rudarstvo 10.0% Općinske šume, 2.0% 	<ul style="list-style-type: none"> Pustoš/usjev/pašnjaci, 6.0% Kokosov orah, 40.0% Izgrađena područja/ceste, 0.5% Vode, 1.0% Riblja jezera, 0.4% Šume/Rhizophora mangle, 44.0% Močvarna područja, 0.1%
28 grupa dionika	28 grupa dionika	33 grupe dionika
<ul style="list-style-type: none"> Državno vlasništvo Autohtono stanovništvo Akadske zajednice/ istraživačke institucije Privatni sektor (šumarstvo) Nevladine udruge Škole Konzervatori Grupe potrošača 	<ul style="list-style-type: none"> Državna vlast Zajednice i općine Autohtono stanovništvo Nevladine udruge Privatni sektor (rudarstvo) Privatni sektor (šumarstvo) Konzervatori Religijske grupe 	<ul style="list-style-type: none"> Državne vladine agencije Jedinice lokalne vlasti Zajednice Nevladine udruge Organizacija društva Kooperative Filipinska vojska Akadske grupe
<ul style="list-style-type: none"> Partnerski odbor Partnerski sastanci Tehnički odbor Koordinacijska grupa 	<ul style="list-style-type: none"> Glavna skupština (grupe svih sudionika) Odbor upravitelja (15 članova) Izvršni odbor Platforme dionika (jednostavne i složene) Zakonski registrirana kao organizacija 	<ul style="list-style-type: none"> Izvršni odbor (15 članova) Različiti odbori/radne grupe Zakonski registrirana kao Federacija Zaposlenike dobavlja vlada
<ul style="list-style-type: none"> RUB 1,815,493 USD 67,380 	<ul style="list-style-type: none"> USD 100,000 	<ul style="list-style-type: none"> Php 8,413,840 USD 167,845
www.gassi.khv.ru		

Održivo gospodariti šumskim krajolikom znači suočiti se s mnogim spornim pitanjima, od onih koja su od lokalne važnosti do pitanja na višoj razini, koja prelaze granice i nadležnosti. Rješavanje spornih problema u gospodarenju prirodnim resursima često je neučinkovito unutar tradicionalnih administrativnih granica, a naročito ukoliko treba rješavati pitanja na višoj razini.

PARTNERSTVO

Partnerstvo modelne šume je otvoreno, transparentno i odgovorno.

Modelna šuma ima otvoreno, transparentno i dinamično partnerstvo. Ljudi zainteresirani za prirodne resurse na svom području pokreću proces kojim određuju prioritete i ciljeve održivosti, a zatim ih zajedničkim radom pokušavaju dostići. Partnerstvo zauzima središnje mjesto u razumijevanju koncepta modelne šume. Dugotrajna i osmišljena partnerstva imaju višestruku korist. Olakšavaju razmjenu informacija, osnažuju vještine i znanja uključenih te konsenzusom omogućavaju donošenje odluka u grupi.

Partneri ili dionici modelne šume su pojedinci, grupe i zainteresirane institucije, na koje utječu ili mogu utjecati (pozitivno ili negativno) odluke modelne šume o gospodarenju resursima i samo određivanje prioriteta. Sudjelovanje je dobrovoljno i ne utječe na nadležnost nad zemljištem kao ni na rukovođenje prirodnim resursima. Iako samo partnerstvo modelne šume nema nadležnost nad krajolikom, ono uključuje osobe sa zakonskom nadležnosti nad zemljištem

Dionici se priključuju modelnoj šumi jer žele pronaći alternativna rješenja za gospodarenje postojećim prirodnim resursima. Njihovo sudjelovanje pokazuje otvorenost prema novim pristupima. Oni stvaraju široka partnerstva koja predstavljaju snažan alat za provođenje politike održivosti u praksi.

Partnerstvo modelne šume mora uključiti glavne korisnike zemljišta i rukovoditelje te druge dionike na zemljopisnom području. Slijedi nekoliko primjera dionika:

- Industrija
- Lokalno stanovništvo
- Autohtono stanovništvo
- Vladine agencije
- Nevladine organizacije
- Akademske i istraživačke institucije
- Nacionalni parkovi
- Privatni zemljoposjednici

U većini modelnih šuma, dionici koji volonterski zajedno rade da bi identificirali zajedničku viziju i koji raspravljaju o pitanjima od zajedničkog interesa nazivaju se „partnerima“.

Iako u teoriji predstavlja jednostavan koncept, u praksi se osnivanje modelnih šuma može pokazati kompleksnim. Modelne šume često se formiraju na određenom području gdje postoje konfliktna pitanja ili neodrživa praksa korištenja zemljišta. Partnerstvo može uključivati dionike koji uglavnom ne rade zajedno ili se čak međusobno niti ne slažu. Kako bi sudjelovanje lokalnog stanovništva i stručnjaka bilo korisno, partnerstvo mora znati prepoznati da mnoga različita gledišta koja postoje među partnerima imaju zajedničke elemente i imaju mjesto unutar procesa donošenja odluka. Tabela 1 naglašava spektar dionika koji su uključeni u nekoliko modelnih šuma.

ODRŽIVOST

Partnerstvo modelne šume fokusira se na postizanje održivog razvoja na jasno vidljive načine, što se provodi od terena do političke razine. Dionici neprestano razvijaju, testiraju i međusobno razmjenjuju inovativna rješenja kao odgovor na izazove održivog razvoja.

Ciljevi i operacijski plan modelne šume odražavaju viziju održivosti. Partnerstvo primjenjuje i pokazuje ekološki ispravne, socijalno prihvatljive i ekonomski održive prakse gospodarenja prirodnim resursima.

Pojmovi „održivo gospodarenje šumama“, „gospodarenje ekosustavima“ i „održivo gospodarenje šumskim krajolikom“ odnose se na slične koncepte. Svaki obuhvaća širok spektar socijalnih, ekonomskih i ekoloških vrijednosti. Modelna šuma može koristiti pojam ili koncept koji najbolje odgovara njezinom području, državnim ili lokalnim ciljevima te ciljevima dionika. Neovisno o korištenom pojmu, on mora obuhvaćati načela održivosti, a pojam mora biti jasan i razumljiv te prihvaćen od strane svih dionika.

Modelnu će šumu podupirati državne, regionalne ili lokalne vlasti koje imaju nadležnost nad zemljištem. Modelna šuma će također imati potporu privatnih zemljoposjednika i ostalih zainteresiranih predstavnika zajednice aktivnih u gospodarenju šumskim i prirodnim resursima. Gdje je to moguće, aktivnosti modelne šume trebaju biti vezane za nacionalni ili regionalni plan gospodarenja šumskim područjem.

UPRAVLJANJE

Modelna je šuma reprezentativna, participativna, transparentna i odgovorna te promiče suradnju među dionicima. Njezina upravljačka struktura treba poticati sve dionike na jednako i efektivno sudjelovanje u sljedećem:

- Razradi vizije modelne šume
- Raspravi o preprekama i prilikama za realizaciju te vizije
- Razradi programa aktivnosti koji koristi napretku prema zajedničkoj viziji

Zbog toga što partnerstvo modelne šume nema zakonsku vlast nad zemljištem, nosioci vlasništva i vlade imaju aktivnu ulogu u svakoj od ovih faza. Njihova je podrška važna kako bi partnerstvo stvorilo program rada.

Svaka modelna šuma upravlja i rukovodi samu sebe i svoje aktivnosti u skladu s normama svoje zemlje i regije. U Kanadi se, primjerice, partnerstvo modelne šume uglavnom ustrojava kao legalna neprofitna organizacija s pristupom javnosti. Modelne šume u pravilu imaju četiri razine upravljanja. Međutim, iako je ovo tipična organizacija, ona predstavlja samo jednu od strukturalnih mogućnosti za partnerske aktivnosti.

- **Upravljačko tijelo** - sastaje se redovito, upravlja i odobrava strateške teme i pitanja, odobrava proračune, donosi odluke samostalno ili na preporuku rukovodstva. Ova grupa nosi krajnju odgovornost za poslovanje i rezultate modelne šume.
- **Partnerstvo ili odbor dionika** - jedna grupa sastavljena od predstavnika svih dionika, odgovorna za nadzor programa i osiguranje primjene godišnjih planova. Odbor dionika izabire jednog predsjednika ili predsjedatelja te upravni odbor među svojim članovima. U nekim su modelnim šumama upravljačko tijelo i odbor dionika jedna grupa.

- **Tehnički ili savjetodavni odbori** – Pružaju grupi modelne šume stručne ulazne informacije i smjernice. Broj, sastav i razina aktivnosti tehničkih odbora razlikuje se ovisno o potrebi. Pojedini su odbori stvoreni samo za određene projekte te se razidu nakon završetka projekta. U pravilu, postoji barem jedan trajni tehnički odbor koji ima savjetodavnu ulogu.
- **Zaposlenici** - nadgledaju razvoj i implementaciju projekata. Jedan zaposlenik redovito izvještava upravljačko tijelo. Stalni zaposlenici modelne šume, u svojoj osnovi, uglavnom jesu voditelj projekata, komunikator ili tehnički službenik te osoba za administrativnu podršku. Stvarni broj zaposlenika može značajno varirati ovisno o modelnoj šumi. Zaposlenike plaćaju ili osiguravaju vlada domaćin, partnerska organizacija ili donatorska agencija, ili pak svo troje zajedno.

Za više informacija o upravljačkoj strukturi, pogledajte „Vodič za upravljanje u modelnoj šumi“.

PROGRAM AKTIVNOSTI

Program aktivnosti modelne šume odražava vrijednosti, potrebe i izazove gospodarenja na razini zajednice te na regionalnoj i državnoj razini. Odražava različite vrijednosti koje dionici pripisuju krajoliku dok istovremeno uključuje potrebe šire zajednice. Uz tradicionalne šumske proizvode, vrijednosti modelne šume se odnose i na hranu, ljekovite biljke, rekreaciju, stanište riba i divljih životinja, kvalitetu i količinu vode, očuvanje tla, estetiku i očuvanje biološke raznolikosti.

Program aktivnosti modelne šume:

- Proširuje znanje
- Procjenjuje učinak
- Razvija i istražuje nove pristupe za održivo gospodarenje krajolikom koji se temelje na šumama i prirodnim resursima

Aktivnosti i projekti modelne šume uglavnom spadaju u nekoliko programskih područja, uključujući sljedeće:

- Razvoj partnerstva i njegovo održanje (uključujući ublažavanje sukoba)
- Primijenjeno istraživanje
- Održivost zajednice i diversifikacija životnih prihoda
- Komunikaciju, osvješćivanje javnosti i prijenos znanja
- Jačanje sposobnosti
- Umrežavanje
- Nadzor i evaluacija
- Rukovođenje i upravljanje

Ovi programi se u proširenom obliku nalaze ispod u poglavlju 2.3.

RAZMJENA ZNANJA, JAČANJE I UMREŽAVANJE

Modelna šuma djeluje po načelu da razmjena znanja stvara zajedničku korist svim sudionicima. Umrežavanje, osobito na lokalnoj razini, ojačava partnerstvo modelne šume te ga čini učinkovitijim u uvođenju pozitivnih promjena u krajolik. Iskustvo dosljedno pokazuje da se ujedinjavanjem lokalnih stručnjaka dobivaju rezultati koji nadmašuju stručnost pojedinih dionika. Isto načelo može se primijeniti na državno i međunarodno umrežavanje.

Mnoge modelne šume provode aktivnosti koje povećavaju mogućnosti lokalnog stanovništva – koje često nema nikakav pristup gospodarenju resursima i planiranju – da sudjeluje u održivom gospodarenju šumskim krajolicima i prirodnim resursima. Na primjer, modelne šume omogućavaju obuhvaćanje urbanih interesa i njihovo djelovanje na procese koji podupiru održivi razvoj. Modelne šume često razvijaju alate koje zajednicama dopuštaju integriranje socijalnih, ekoloških i ekonomskih faktora u procese donošenja odluka.

2.3 Što modelna šuma može postići?

Kao što je ranije spomenuto, aktivnosti modelne šume uglavnom se tiču nekoliko programskih područja. Primjeri koji slijede preuzeti su iz postojećih modelnih šuma. Molimo da uzmete u obzir da sve modelne šume ne organiziraju sve ove aktivnosti, a ne organiziraju niti aktivnosti iz svih ovih programskih područja.

RAZVOJ PARTNERSTVA I ODRŽIVOST

Razvoj i održivost partnerstva, bilo kroz širenje ili institucionalno jačanje, predstavlja važnu aktivnost za modelnu šumu. Redovni sastanci pomažu u jačanju partnerstva modelne šume. Međutim, važno je održavati radionice za jačanje kapaciteta i edukativne sastanke, osobito za one koji nisu naviknuti raditi u otvorenom forumu temeljenom na konsenzusu. Rukovoditelji modelne šume imaju glavnu odgovornost za održanje veza i održivost partnerstva.

Partnerstvo modelne šume razvija, primjenjuje, mjeri i nadgleda projekte koji odražavaju njihove potrebe i očekivanja.

S obzirom da je modelna šuma dugotrajna inicijativa, važno je održati interes i doprinos svojih dionika. Ovo zahtjeva viziju, strpljenje i javno zagovaranje novih pristaša modelne šume. Iskustvo je pokazalo da su tri faktora ključna za poticanje i širenje interesa i sudjelovanje dionika:

- Umrežavanje profesionalaca i modelnih šuma
- Suradnički projekti
- Sudjelovanje u širem međunarodnom dijalogu o politici održivog razvoja

ZNANOST I NAJBOLJE PRAKSE

Modelne šume u pravilu stavljaju veći naglasak na primjenu istraživačkih rezultata u praksi (primijenjeno istraživanje) nego što se bave novim istraživanjima. U kontekstu modelne šume, primijenjeno istraživanje uključuje identificiranje i primjenu kriterija i pokazatelja za održivo gospodarenje šumom. Mnoge modelne šume prikupljaju podatke, popisuju resurse i upravljaju informacijama. U pravilu, modelne šume nisu u izravnoj vezi s gospodarenjem zemljištem niti resursima, što spada u odgovornost zakupaca zemljišta i agencija za gospodarenje zemljištem, međutim, modelne šume dionicima mogu pomoći u sljedećim pitanjima:

- Raspravi o spornim pitanjima gospodarenja
- Razvijanju alata za poboljšanje gospodarenja i donošenje odluka
- Ispitivanju i demonstraciji inovativnih praksi

ODRŽIVI EKONOMSKI RAZVOJ I DIVERSIFIKACIJA

Uz pokoju iznimku, partnerstva modelne šume po cijelom svijetu stavljaju veliki naglasak na povećanje ekonomskih mogućnosti. Međutim, ona također imaju potrebu za uravnoteženjem ekonomskih aktivnosti s neprofitnim vrijednostima.

Ekonomske aktivnosti ponekad se mogu raširiti na područja koja prije nisu bila zanimljiva:

- Poboľšano gospodarenje šumskim sastojinama
- Dodana vrijednost na lokalnu preradu drva
- Razvoj i ulaganje u ne drvne šumske proizvode
- Gospodarenje zonama za proizvodnju orašastih plodova
- Ekoturizam
- Analiza i razvoj tržišta
- Mikro krediti za potporu lokalnih poduzetničkih inicijativa

Zajednice koje ovise o šumama očekuju ekonomsku korist za svoja ulaganja u održivo gospodarenje.

KOMUNIKACIJA, OSVJEŠĆIVANJE JAVNOSTI I RAZMJENA ZNANJA

Od modelnih se šuma očekuje da će osvijestiti javnost o svojoj viziji, ciljevima, aktivnostima i učincima. Komunikacija i aktivnosti za podizanje razine svijesti mogu ojačati interes javnosti za sudjelovanje u održivom razvoju. U mnogo slučajeva veća osviještenost javnosti u kombinaciji s drugim aktivnostima predstavlja važan element u postizanju cilja ili određenog učinka. Tada je glavna aktivnost modelne šume dijeljenje vlastitih postignuća s drugima, kako unutar tako i izvan svojih granica.

JAČANJE SPOSOBNOSTI

Modelne šume započinju mnoge aktivnosti kako bi ohrabrile sudjelovanje lokalne zajednice u održivom razvoju. Ove aktivnosti uključuju stažiranja, procese sudjelovanja javnosti i razvijanje alata koji zajednicama omogućuju integriranje socijalnih, okolišnih i ekonomskih faktora u procese donošenja odluka.

U prošlosti su modelne šume pružale edukativne sastanke o slijedećim temama.

- Rješavanje konflikata
- Upravljanje financijama
- Strateško planiranje
- Upravljanje podacima
- Učinkovita komunikacija
- Dodana vrijednost u preradi drvnih i ne drvnih šumskih proizvoda

UMREŽAVANJE

Svaka modelna šuma ima koristi od razmijene svojih iskustava i učenja od drugih koji su razvili vlastita rješenja za izazove održivosti. Takvo dijeljenje i učenje moguće je zbog veza među modelnim šumama.

Jedan od načina na koji modelna šuma može ojačati veze i popraviti njihovu uspješnost je razmjena informacija o projektima i stanju održivog razvoja na svim razinama. Osim što radi unutar Međunarodne mreže modelnih šuma (eng. International Model Forest Network, IMFN), ona na javan i transparentan način surađuje sa širom zajednicom stručnjaka koji gospodare resursima.

Drugi način za jačanje veza je sudjelovanje u mrežnim aktivnostima kao što su sljedeće:

- Regionalna i opsežna IMFN događanja s različitim temama (npr. biološka raznolikost, sustavi zemljopisnih informacija, pokazatelji održivog gospodarenja šumama na lokalnoj razini)
- Inicijative prijenosa tehnologija
- Skladištenje i izmjena podataka na Web-mreži
- Analize određenih slučajeva i iskustva iz ekonomske diversifikacije
- Razmjena znanja o alatima za podršku u procesima odlučivanja
- Tehnička i stručna razmjena među modelnim šumama

IMFN je osnovao Odbor za umrežavanje da bi identificirao aktivnosti mreže i poticao dijeljenje informacija među modelnim šumama. IMFN Globalni forum također spaja predstavnike modelnih šuma iz cijele IMFN mreže svake tri godine.

NADGLEDANJE I EVALUACIJA

Efektivno planiranje uključuje nastojanje da se učinci koje modelna šuma očekuje zaista dogode na terenu. Nadgledanje učinaka i evaluacija omogućavaju modelnoj šumi mjerenje vlastitog napretka, pa procjenjuju vode li njezine aktivnosti prema očekivanim učincima i zatim rade sve potrebne prilagodbe. Za dodatne informacije, vidi „Priručnik za nadgledanje učinka i evaluaciju u modelnoj šumi“.

RUKOVOĐENJE I UPRAVNI POSLOVI

Modelna šuma mora imati dovoljno sredstava u proračunu za plaćanje zaposlenika s potrebnim vještinama koje odgovaraju kompleksnosti rada u modelnoj šumi. Iako modelna šuma sama određuje uloge svojih zaposlenika, sljedeće su obveze neke od tipičnih:

- Organizacija sastanaka (općenitih i odbora)
- Stalna komunikacija s dionicima
- Upravljanje projektima i ugovorima
- Zapošljavanje novih djelatnika i njihova edukacija
- Komunikacija na lokalnoj razini i unutar IMFN-a
- Koordinacija tehničkih i ostalih izvještaja (njihova proizvodnja i diseminacija)
- Rukovođenje i kontrola proračuna i financija
- Strateške inicijative (npr. osnivanje novih partnerstava, novi projekti i financijski aranžmani)

Skup aktivnosti koje modelna šuma prihvaća i važnost koju im pridaje odražavat će lokalne prioritete i potrebe jer su te aktivnosti izabrali sami dionici. Dionici modelne šume moraju paziti da program rada nije samo skup pojedinačnih inicijativa, već integrirani skup inicijativa koje se međusobno nadopunjuju što pak vodi do boljeg upravljanja i planiranja budućnosti.

Tabela 2 daje primjere nekih projekata kojima se modelne šume bave. Za više informacija, vidi „Okvir za strateško planiranje u modelnoj šumi“ i „Okvir za godišnje operacijsko planiranje u modelnoj šumi“.

TABELA 2: PRIMJERI PROGRAMA I AKTIVNOSTI U SKLOPU PROJEKTA U ODABRANIM MODELNIM ŠUMAMA

<p>ARAUCARIAS DEL ALTO MALLEGO Čile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Implementacija odrvih prijedloga uzgoja stoke za vlasnike manjeg zemljišta • Koordinacija edukativnih programa rukovođenja za lokalne zajednice • Procjenjivanje potreba organizacija iz lokalne zajednice unutar regije • Potpora projektima iz zajednice kroz manje subvencije • Stvaranje programa potpore pomoću mikro kredita za poduzetnike • Organizacija regionalnih festivala koji naglašavaju i povećavaju svijest o lokalnoj biološkoj raznolikosti • Pinon projekt (sjeme biljke Araucaria araucana) • Povećanje strateškog partnerstva, resursa i organizacijskih kapaciteta • Implementacija prijedloga Global Environmental Fund. Fokusno područje: degradacija tla 	<p>FOOTHILLS Kanada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanja riba i riječnih slivova • Foothills stream program prijelaza • Hardisty Creek projekt obnove • Program prirodnih poremećaja • Istravački program grizli medvjeda • Uključenje Aboridžina • Udruga za gospodarenje Caribou krajolikom • Foothills udruga za rast i prinos • Adaptivno gospodarenje šumama/povijest • Post požarna istraživanja Chisolm, Dogrib i Lost Creek područja • Komunikacija i širenje • Sustavi zemljopisnih informacija • Pokazatelji održivog gospodarenja šumama na lokalnoj razini • Socijalne znaosti: ekonomske i socijalne vrijednosti šume 	<p>GASSINSKI Rusija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osnaživanje informativnih i edukativnih kampanja i odnosa sa zajednicom • Nadgledanje pokazatelja modelne šume na lokalnoj razini, uključujući kvalitetu vode, vrste divljih životinja i popis ugroženih životinja, promijene šumskih zaliha zbog požara i iskorištavanja, trendove i dinamiku sastava i količine postojećeg drveća, te socijalne i ekonomske faktore • Uvođenje održivog gospodarenja šumama u praksu, uključujući analizu prepreka i mogućnosti, razvoj plana rada za Nanaski eksperimentalnu šumsku jedinicu i korisnike šuma • Održavanje partnerstva • Komunikacija i razmjena informacija s IMFN-om
<p>DJA ET MPOMO Kamerun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rad sa sadašnjim partnerima i identificiranje novih u razvoju modelne šume u Kamerunu • Definiranje i formaliziranje odnosa šume različitim predlagateljima i pristašama modelne šume • Osnaživanje upravljanja, suradnje, procedura i standarda u modelnoj šumi • Jačanje sposobnosti modelnih šuma za strateško planiranje, pregovaranje i suradnju uključujući mobilizaciju resursa, razvoj projekata i prijedloga te sporna pitanja o gospodarenju zemljištem • Suradnički razvijati i implementirati mehanizme nadzora za mjerenje učinaka modelne šume u usporedbi sa strateškim i operativnim ciljevima, uključujući razvoj pokazatelja održivosti na lokalnoj razini • Podrška za implementaciju lokalne komunikacijske mreže <p>(primite na znanje da ovo predstavlja početne aktivnosti u razvoju dvije modelne šume u državi)</p>	<p>ULOT WATERSHED Filipini</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj plana gospodarenja riječnim slivom za riječni sliv Ulot River • Razvoj ekološkog turizma u odabranim dijelovima modelne šume • Usavršavanje vještina o preradi tvrdih kokosovih vlakana i kokosovog treseta • Analiza i razvoj tržišta uz jačanje informacijskih i edukativnih kampanja • Razvoj i održanje partnerstva • Radionice o rukovođenju financijama i mobilizaciji resursa • Radionice o pripremanju projektnih prijedloga i o pregovaračkim vještinama 	

2.3 Što modelna šuma može postići?

Ne postoji standardizirani predložak za razvoj modelne šume. Kreativnost vašeg lokalnog partnerstva, regionalne, kulturne i druge okolnosti svi će redom utjecati na oblik i funkciju modelne šume koju ćete na kraju razviti. Šest, niže navedenih, koraka sažimaju proces koji su modelne šume do sad koristile.

Osnivanje vaše modelne šume moglo bi trajati dvije godine ili više, međutim, uglavnom je potrebno mnogo manje vremena. Ovisno o dostupnoj tehničkoj potpori u vašoj regiji, uloge i odgovornosti potrebne za stvaranje modelne šume bit će podijeljene između Uprave IMFN-a i vašeg regionalnog i/ili državnog ureda mreže modelne šume.

OSNOVNI PROCESI ZA OSNIVANJE MODELNE ŠUME

1. Upoznajte se s pristupom
2. Odaberite područje
3. Odredite početnu grupu dionika
4. Organizirajte radionice za raspravu o razvoju modelne šume
5. Pripremite strateški plan modelne šume
6. Započnite s programom

1. UPOZNAJTE SE S KONCEPTOM

Od začetaka modelnih šuma, dokumentacija o njihovim iskustvima povećala se i postala je sistematičnija. Sada postoji mnogo učinkovitih načina koji vam omogućuju da se upoznate s konceptom modelne šume. Ti načini uključuju komunikaciju s Upravom IMNF-a, posjećivanje internetskih stranica regionalne mreže i drugih modelnih šuma te pregledavanje dokumenata modelnih šuma, uključujući i dokumente formiranih modelnih šuma.

Posjete omogućuju upoznavanje s različitim načinima rada modelnih šuma, od upravljanja do gotovih projekata.

Ovaj proces upoznavanja s konceptom uglavnom predvodi grupa ili pojedinac koji je pokrenuo vašu modelnu šumu, a taj proces često uključuje posjete postojećim modelnim šumama. Iskustvo pokazuje da su posjete vrlo učinkovite. One omogućuju uvid u radne primjere funkcioniranja različitih modelnih šuma, od upravljanja do gotovih projekata. Takvim posjetima koncept modelne šume postaje opipljiv i bolje se vide

dobrobiti. Posjete također otkrivaju kako partnerstva djeluju jer razjašnjavaju procese donošenja odluka, strategije konsenzusa i različite pristupe rješavanja sukoba.

2. ODABERITE PODRUČJE

Modelna je šuma krajolik koji predstavlja različite vrijednosti i ključne teme na određenom geografskom području. Osim šumovitih područja, većina modelnih šuma obuhvaća poljoprivredno zemljište, rijeke i jezera, manje, a ponekad i veće gradove, zaštićena područja i druge krajolike.

Grupa dionika određuje granice modelne šume. Ponekad se granice određuju rano, prije nego što je pismo namjere za uključivanje podneseno Međunarodnoj mreži modelnih šuma. Ponekad se odabir obavlja kasnije zbog toga što je grupa dionika tražila savjet o odabiru područja.

Trebali biste definirati logički temelj zbog čega ste odabrali određenu granicu. Taj bi vam postupak mogao pomoći u definiranju vrijednosti i spornih pitanja uključenih dionika.

3. ODREDITE POČETNU GRUPU DIONIKA

Dionici su modelnih šuma pojedinci, grupe ili zainteresirane institucije, na koje utječu ili mogu utjecati (pozitivno ili negativno) odluke vaše modelne šume o gospodarenju resursima i planiranju prioriteta. Dionici ne moraju prebivati unutar fizičkih granica vaše modelne šume. Naime, mnoge modelne šume uključuju vanjske organizacije, kao što su sveučilišta i istraživačke institucije. Iako neki dionici ostaju stalni tijekom cijelog trajanja modelne šume, drugi se tijekom vremena mijenjaju ovisno o tome kako se mijenjaju određena pitanja, planiranje i potrebe.

U mnogim modelnim šumama dionici, koji dobrovoljno rade da bi odredili zajedničku viziju i bave se pitanjima od zajedničkog interesa, koji su prepoznati kao upravljačka struktura modelne šume, nazivaju se „partnerima“.

Vaša početna grupa dionika možda će biti mala, ali vjerojatno će se tijekom vremena povećati. Modelne šume često na sudjelovanje potiču nove dionike ovisno o tome da li se pojavljuju potrebe za novim znanjem, kod rješavanja određenih spornih pitanja ili kod predstavljanja. Neke se organizacije počnu zanimati za sudjelovanje kada saznaju više o modelnim šumama i njihovim aktivnostima.

4. ORGANIZIRAJTE RADIONICE ZA RASPRAVU O RAZVOJU MODELNE ŠUME

S obzirom da će vaši dionici biti različiti, toplo vam preporučamo da provedete vježbe planiranja u obliku radionica i sastanaka. Uspješno planiranje pomaže dionicima da postignu konsenzus o strateškim pravcima modelne šume, uključujući viziju, ciljeve i očekivani učinak. Pomaže im također i u suglašavanju o sredstvima kojima će postići ove ciljeve – strategiji primjene.

Prva je radionica najbolje vrijeme za usuglašavanje o konceptu modelne šume, za preuzimanje obveza da bi se krenulo s razvojem i da bi odredili proces za pokretanje projekta. Druge radionice mogu se usmjeriti na pripremu strateškog plana (vidi korak 5 ovdje ispod). Za vrijeme ovih radionica, možete detaljnije preispitati granice, glavna pitanja i izazove, ideje za definiranje vizije i ciljeva te područja s predloženim programima. Na ovaj će način partneri postići konačni sporazum i konsenzus o onome što je predloženo, o načinu primjene planova i o podijeli uloga i odgovornosti.

Dugoročno gledano, modelna šuma koja dionike uključuje u razvoj, preispitivanje i obnavljanje strateških planova najviše se približava ostvarenju strateških pravaca.

Broj potrebnih radionica i sastanaka tijekom procesa osnivanja ovisi o različitim čimbenicima:

- Broju potreba, spornih pitanja i izazova kojima se treba baviti
- Količini vremena dostupnog za proces
- Koliko su dionici privrženi razvoju modelne šume
- Koliko dobro dionici razumiju koncept modelne šume i važnost planiranja
- Razini svijesti o potrebama i spornim pitanjima svakog dionika
- Razini razumijevanja nacionalnih prioriteta i međunarodnih konvencija
- Razini suglasnosti o prioritetima modelne šume
- Razini povjerenja među dionicima

Općenito govoreći, što ima više dionika, to je trajanje procesa duže. Međutim, u razvoj treba uključiti sve dionike kako bi dobili njihov input i potporu za donošenje odluka. Mogli bi vam biti potrebni različiti pristupi za različite dionike kako bi osigurali njihovo potpuno sudjelovanje.

5. PRIPREMITE STRATEŠKI PLAN MODELNE ŠUME

Priprema strateškog plana ključni je korak u osnivanju vaše modelne šume. Dionici se moraju sastati, saslušati jedan drugoga i pronaći konsenzus o široj viziji krajolika, o uzajamnim interesima i potrebnom djelovanju kako bi podržali te vrijednosti. Ovaj proces možete koristiti kao važnu vježbu za jačanje partnerstva.

Uobičajeno je da strateški plan pobliže opisuje sastav vašeg partnerstva, zemljište kojim raspolazete i da dokumentira ciljeve koje je odabralo vaše partnerstvo. U početnim fazama, strateški plan može služiti kao „razvojni plan modelne šume“ – dokument okvirno objašnjava kako namjeravate krenuti s razvojem i obuhvaća šest načela modelne šume te donosi upute za pripremu višegodišnjeg strateškog plana.

Strateški plan stavlja naglasak na prioritete nositelja interesa i određuje plan rada cijeloj grupi.

Strateški plan vašoj modelnoj šumi pomaže na sljedeće načine:

- Definira svrhu vaše modelne šume i nadograđuje konsenzus o zajedničkoj viziji za održivo gospodarenje krajolikom
- Razvija ciljeve usklađene vašom vizijom i misijom, koje vi možete primijeniti
- Ove ciljeve dijeli sa svim dionicima i drugim zainteresiranim organizacijama
- Razvija osjećaj zajedničkog vlasništva među dionicima i povećava razinu obveze prema modelnoj šumi
- Osigurava da su vaši resursi učinkovito iskorišteni identifikacijom područja te tamo gdje su najpotrebniji
- Dionicima pruža jasniji fokus
- Pruža osnove kojima možete mjeriti napredak

Važno je zanemariti silno vrijeme potrebno za strateško planiranje. Ovaj proces uglavnom vode osobe uključene u upoznavanje ranije opisanog procesa, zajedno s ostalim lokalnim stručnjacima i dionicima. Jedna radionica ili niz radionica i sastanaka uglavnom olakšavaju planiranje. U svakom trenutku možete dobiti tehničku pomoć i savjet iz Uprave IMFN-a, regionalnog ureda i drugih modelnih šuma.

Podupiremo vas u traženju državnih poticaja za vašu modelnu šumu preko odgovarajućeg odjela ili ministarstva. U ovaj se proces možete upustiti u različitim fazama procesa, ali najbolje je u ranoj fazi uključiti odjele na državnoj razini ili ministarstva. Štoviše, ova tijela su uglavnom glavni dionici u modelnoj šumi.

Za dodatne informacije o pripremi strateškog plana, vidi „Okvir za strateško planiranje u modelnoj šumi“.

6. ZAPOČNITE S PROGRAMOM

Jednom kada je strateški plan završen i kada ga dionici prihvate, možete započeti s programom modelne šume. Donosimo vam druge planove i strategije koje u ovoj fazi treba uzeti u obzir:

Godišnji operacijski plan - donosi akcije koje treba poduzeti u narednoj godini za postizanje strateških smjerova. Ovaj dokument sadrži detaljan plan s posebnim proračunom za svaku aktivnost. Za dodatne informacije, vidi "Okvir za godišnji plan rada u modelnoj šumi".

Okvir za nadzor i procjenu učinaka - pomaže u mjerenju i izvješćivanju rezultata i učinaka vaših aktivnosti u usporedbi sa strateškim planom. Za dodatne informacije, vidi "Priručnik za nadgledanje učinka i evaluaciju u modelnoj šumi".

Komunikacijska strategija – objašnjava vaše glavne poruke i definira ciljanu publiku te utvrđuje najbolji način za prenošenje tih poruka publici. Ova strategija identificira osobu koja će voditi komunikacijske aktivnosti, postavlja vremenski okvir za prijenos poruka te ocrtava prednosti i izazove koji će vas pratiti prilikom dosezanja komunikacijskih ciljeva. Strategija komunikacije integrira vanjski doseg i aktivnosti za podizanje javne svijesti kako bi učinak bio veći, a resursi bolje iskorišteni. Neke informacije o komunikaciji dostupne su na internetskoj stranici IMFN-a (www.imfn.net).

Strategija mobilizacije resursa – opisuje dostupne i potrebne resurse za vaše programe, postojeće nedostatke, potencijalne izvore financiranja koji su vam potrebni i planove za uključivanje potencijalnih donatora. Ova strategija svim dionicima omogućuje razumijevanje njihove uloge u osiguravanju financijskih, ljudskih i tehničkih sredstava potrebnih za implementaciju strateškog plana i dosezanje očekivanih učinaka.

3. MEĐUNARODNA MREŽA MODELNIH ŠUMA

3.1. Međunarodna mreža modelnih šuma (IMFN)

Međunarodna mreža modelnih šuma dobrovoljno je udruženje partnera iz cijelog svijeta kojima je zajednički cilj održivo gospodarenje prirodnim resursima i šumskim krajolicima kroz modelne šume.

IMFN se temelji na inovativnom pristupu koji objedinjuje društvene, kulturne i ekonomske potrebe lokalnih zajednica i dugoročnu održivost šumskih krajolika i prirodnih resursa. Ovaj pristup polazi od činjenice da dinamična i sveobuhvatna suradnja svih agencija, organizacija, institucija, zajednica i pojedinaca koji koriste šumu – svaki od njih s vlastitim razumijevanjem i poštivanjem – zajedno mogu stvoriti uvjete za poboljšano i održivo korištenje svih prirodnih resursa.

RAZMJENA ZNANJA

IMFN potiče praktičnu primjenu novih zamisli i ideja za održivi razvoj šumskih krajolika i prirodnih resursa. Također omogućuje i razmjenu tih iskustava. Kao član IMFN-a, modelna šuma razmjenjuje svoja iskustva i inovacije s drugima koji mogu imati koristi od toga, bilo na razini lokalne zajednice, države ili cijelog svijeta. To uključuje tvorce nacionalnih strategija koji se smatraju sudionicima i korisnicima na lokalnoj razini. Naime, jedan od glavnih rezultata uspješne modelne šume je davanje povratne informacije (razini koja kreira politike) kako bi oni koji se nalaze izvan granica modelne šume mogli imati koristi od napretka postignutog s novim načinom u gospodarenju prirodnim resursima.

IMFN se temelji na čvrstom uvjerenju da se šumski krajolici trebaju koristiti kako bi se očuvale ekonomske, ekološke i društvene potrebe sadašnjih i budućih generacija.

Velik dio umrežavanja IMFN-a moguć je zahvaljujući Upravi IMFN-a ili kroz regionalne inicijative. Mrežna suradnja omogućava modelnim šumama da koriste više resursa i znanja o nekom pitanju, nego što bi to mogle individualno. Ta činjenica povećava vjerojatnost da će projekt uspjeti i može skratiti vrijeme potrebno za dobivanje djelotvornog rješenja za određeni izazov.

Modelna šuma može djelovati kroz Odbor IMFN-a ili sama uspostaviti veze s drugim modelnim šumama. U svakom slučaju, važno je da se bogato znanje IMFN-a koristi, istražuje i primjenjuje kako bi se poboljšalo gospodarenje resursima.

Iako se svaka modelna šuma posebno zalaže za održivost u vlastitom području i utvrđuje vlastite prioritete, postoje također teme zajedničke svima unutar IMFN-a:

- **Dobro upravljanje** - razvoj uključujućih, participativnih, transparentnih i odgovornih struktura upravljanja
- **Održivi ekonomski razvoj zajednice** - stvaranje prilika za održivi razvoj lokalnih zajednica i bolja raspodjela dobiti nastalih održivim gospodarenjem prirodnim resursima
- **Očuvanje i upravljanje** - potpora suradnji između zaštićenih područja, industrije, poljoprivrede i lokalnih zajednica, kao i stvaranje ravnoteže među društvenim i ekološkim vrijednostima koje su potrebne za uspostavu održivosti
- **Znanost i najbolje prakse** - napredak u održivom razvoju krajolika kao i bolji pristup znanju i informacijama za utemeljeno donošenje odluka
- **Razmjena znanja, jačanje i umrežavanje** - potpora lokalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razmjeni znanja kako bi se ubrzao razvoj održivog gospodarenja šumskim krajolicima...

IMFN omogućuje pristup informacijama koje mogu pomoći upraviteljima u formuliranju i testiranju vlastite djelatnosti. Činjenica je da su mnogi upravitelji resursima već uključeni u najbitnije segmente koncepta modelnih šuma – na primjer, participativno šumarstvo, gospodarenje temeljeno na ekosustavima i suradničko umrežavanje. U mnogim zemljama dolazi do novih spoznaja zahvaljujući iskustvima koja se mogu i trebaju razmjenjivati. Relevantno znanje nije više samo u domeni stručnjaka, nego uključuje i one čije znanje proizlazi iz povezanosti s realnim područjem. Otvorena i poštena razmjena znanja u svim oblicima kao i mogućnost provjere tog znanja od strane svih sudionika, najbolji je način za učenje jednih od drugih.

IMFN je učinkovit način za razmjenu znanja i iskustava, između ravnopravnih članova i lokacija kako bi saznanja iz jedne modelne šume bila dostupna i drugima.

DOBROBITI SUDJELOVANJA

Priključivanjem IMFN-u, države, agencije i pojedini dionici čine sljedeće:

- Potiču suradnju između država kako bi znanost i tehnologija bili dostupni te kako bi se omogućila razmjena ideja i iskustava
- Pružaju vodstvo u promoviranju održivih šumskih vrijednosti
- Sudjeluju u transparentnim procesima kojima omogućuju ostalima da lako dođu do stvarnih iskustava iz modelnih šuma
- Testiraju strategije nacionalnog šumskog programa i druge inovativne pristupe održivom gospodarenju šumskim krajolicima i prirodnim resursima koji se kasnije mogu primijeniti izvan granica modelnih šuma
- Propituju postojeće pristupe te mijenjaju postojeće institucije, način djelovanja i zakonodavstvo
- Promoviraju i jačaju sposobnosti zajednice i konsenzusa

Bilateralne i multilateralne donatorske agencije također mogu imati koristi od IMFN-a zahvaljujući raznim ključnim elementima modelnih šuma:

- Alternativni ekonomski razvoj i razvoj zajednice
- Povećanje broja uključenih žena i domaćeg stanovništva
- Dovoljna raspoloživost hrane i energenata
- Zdravi ekosustavi, zdrave zajednice
- Institucije i jačanje sposobnosti, edukacija, izobrazba
- Tehnološka pomoć i razmjena

3.2. Tajništvo IMFN-a

IMFN je pod vodstvom Tajništva sa sjedištem u Otawi (Kanada). IMFN nastoji osigurati da svi sudionici, bez obzira na njihov politički ili društveni status, mogu doprinijeti i uživati u pogodnostima IMFN-a, a sve to dok nastoje postići održivo gospodarenje šumskim krajolicima i prirodnim resursima.

Tajništvo IMFN-a nastoji ostvariti tri glavna cilja djelovanjem modelnih šuma:

- Poticanje međunarodne suradnje i razmjene ideja vezanih za koncept ostvarivanja održivog razvoja
- Poticanje međunarodne suradnje u kritičnim aspektima znanosti o šumi i znanosti o društvu koji su osnova za pronalaženje novih modela održivog gospodarenja šumskim krajolicima i prirodnim bogatstvima
- Poticanje aktualne međunarodne rasprave o kriterijima i načelima održivog gospodarenja

Krajnja uloga Tajništva, u suradnji s regionalnim mrežama, učvršćivanje je i širenje IMFN-a, kao i pribavljanje tehničke potpore novim i postojećim modelnim šumama iz područja kao što su:

- Tehnička i logistička problematika vezana uz osnivanje i djelovanje modelnih šuma
- Umrežavanje modelnih šuma i regija
- Širenje resursa
- Zagovaranje, unaprjeđenje i komunikacija
- Potpora ograničenim i ciljanim programima
- Razvoj partnerstva i jačanje sposobnosti

Tajništvo IMFN-a nije institucija koja daje subvencije i uglavnom ne priskrbljuje direktnu financijsku pomoć modelnim šumama. U slučaju da dođe do upita, Tajništvo će surađivati s modelnom šumom na aktiviranju resursa. Međutim, modelna šuma nema glavnu ulogu u tome već samo pruža potporu.

Odbor IMFN-a, osnovan po nalogu Tajništva, sastoji se od predstavnika svake regije i sastaje se dva puta godišnje kako bi se unaprijedili prioriteti IMFN-a. Ti prioriteti uključuju strateške smjerove IMFN-a, učinkovito gospodarenje i korištene znanja i informacija, mobilizaciju resursa i ubrzano unaprjeđenje održivog razvoja šumskih krajolika i prirodnih resursa.

REGIONALNE MREŽE

Usljed širenja IMFN-a i nastanka novih lokacija po cijelom svijetu, većina modelnih šuma udružila se je u službene i neslužbene regionalne mreže. Pomoću tih mreža, modelne šume nastoje ostvariti i utvrditi zajedničke projekte i izobrazbe te osigurati političku podršku kako bi omogućili što djelotvornije provođenje aktivnosti na svojim područjima.

Ibersko-američka mreža modelnih šuma, osnovana 2002. godine, i kanadska Mreža modelnih šuma, osnovana 1992., dvije su formalno strukturirane mreže unutar IMFN-a. Svaka od njih ima svoju upravu koja se redovito sastaje. Ostali regionalni napreci uključuju sljedeće:

- Pet ruskih modelnih šuma udružilo se u neslužbenu mrežu
- Azijske modelne šume surađuju već nekoliko godina

Osnovni cilj Tajništva IMFN-a uspostava je globalne mreže modelnih šuma koja će predstavljati većinu svjetskih šumskih ekosustava.

- Mediteranska mreža modelnih šuma u fazi je razvoja i uključuje zemlje južne i istočne Europe, Bliskog istoka i sjeverne Afrike
- Tajništvo IMFN-a podržava razvoj dvaju lokaliteta u Kamerunu, a to je početak nastanka mreža modelnih šuma za područje kongoanskog zaljeva (prve mreža modelnih šuma u Africi općenito)

Ove regionalne mreže omogućuju modelnim šumama sa sličnim tipovima šume, jezika i načina korištenja resursa, definiranje regionalnih programa koji odgovaraju njihovim potrebama i iskustvima, a sve to uz kontinuiran angažman u IMFN-u.

3.3. Priključivanje IMFN-u

Da biste postali član IMFN-a, Tajništvo IMFN-a i/ili upravni odbor mora odobriti vašu modelnu šumu. Sam postupak relativno je jednostavan, a tehnička je podrška dostupna zahvaljujući Tajništvu IMFN-a i njegovim regionalnim i nacionalnim članovima. Potrebno je provjeriti mora li se vaša zemlja službeno priključiti regionalnoj mreži ili vaša grupa može direktno pokrenuti postupak.

Preporuča se kontaktirati Tajništvo IMFN-a i regionalnu mrežu u ranoj fazi postupka, čak i prije predaje pisma namjere, kako biste dobili dokumentaciju za upoznavanje procesa, čije su glavne crte opisane u dijelu 2.4. ovog vodiča.

1. PREDATI PISMO NAMJERE

Nakon što se odlučite za razvijanje modelne šume, morate poslati pismo u kojem izražavate namjere vaše grupe Tajništvu IMFN-a ili tamo gdje postoji službena regionalna mreža, uredu Regionalne mreže modelnih šuma (Vidi Prilog 1 za kontakt). Pismo treba sadržavati sljedeće:

- Opis uključenih dionika i njihov angažman oko procesa
- Izjava o vašoj namjeri razvijanja modelne šume
- Popis svih vaših dosadašnjih aktivnosti vezanih za razvoj modelne šume
- Kratak pregled vaših budućih planova za razvoj
- Pitanja i predmeti oko kojih vam je potrebno vodstvo
- Ime i ostali podaci o glavnoj kontakt osobi

OPĆI PROCES ZA UKLJUČIVANJE U MEĐUNARODNU MREŽU MODELNIH ŠUMA:

1. PREDATI PISMO NAMJERE
2. PREDATI KRATKI OPIS PROJEKTA
3. PROĆI PROCJENU TAJNIŠTVA IMFN-a I REGIONALNIH MREŽA
4. PRISTUPANJE IMFN-U

Pismo namjere predstavlja osnovu vaše suradnje s Tajništvom IMFN-a i regionalnom mrežom oko razvoja modelne šume. Moguće je dobiti pomoć oko definiranja procesa za razvoj modelne šume, koji je bitan za vašu državu i lokalno područje. Kako budete napredovali s razvojem modelne šume tako će vam biti dostupna tehnička i druga pomoć.

2. PREDATI KRATKI OPIS VAŠEG PROJEKTA

Sljedeći korak je priprema koncepta ili kratkog opisa vaše modelne šume. Spomenuti opis trebali biste predati Tajništvu IMFN-a ili Vašoj regionalnoj mreži, unutar prihvatljivog vremenskog razdoblja, nakon predaje pisma.

Koncept bi trebao sadržavati sljedeće:

- Podaci za kontaktiranje glavne ili odgovorne osobe
- Područje predložene modelne šume: izgled predložene modelne šume, uključujući društveno-ekonomski, kulturni i ekološki kontekst područja, glavna pitanja i popis dionika
- Načela i atributi modelne šume: opisati u glavnim crtama kako će vaša predložena modelna šuma ostvariti načela i attribute koji ju određuju
- Financije – kako planirate financirati aktivnosti vezane uz modelnu šumu

3. PROĆI PROCJENU TAJNIŠTVA IMFN-a I REGIONALNE MREŽE

Tajništvo IMFN-a i/ili vaša regionalna mreža zajednički pregledavaju vaš kratki opis projekta. U slučaju kanadskih ili ibero-američkih mreža modelnih šuma, regionalna uprava, u suradnji s Tajništvom pregledava kratki opis projekta i nakon toga ili odobrava zahtjev ili zahtijeva dodatne informacije. Tijekom ocjenjivanja predstavnici Tajništva IMFN-a i/ili regionalne mreže u dogovoreno će vrijeme posjetiti vašu lokaciju.

Za vrijeme trajanje ove faze, redovita komunikacija između vas i Tajništva IMFN-a je veoma bitna kako bi vaša prijava protekla glatko, bez nepredviđenih poteškoća. Pravovremeno ćete dobiti povratnu informaciju kao i smjernice i savjete o bilo kojem spornom pitanju proizašlom tijekom ocjenjivanja. Također biste na vrijeme trebali predati vlastita pitanja i dokumentaciju. Redovita, pravodobna povratna informacija omogućit će vam potpuno korištenje znanja i podrške koju pruža Tajništvo IMFN-a, regionalne mreže i ostale modelne šume. Također, na taj se način osigurava usklađenost vaše modelne šume s globalnim načelima i atributima modelnih šuma.

4. PRISTUPANJE IMNF-u

Od članova grupe očekuje se da nakon prihvaćanja u IMFN razviju strateški plan.

Nakon što se riješe sva tehnička i esencijalna pitanja, vaša modelna šuma službeno će postati član Međunarodne mreže modelnih šuma.

Nakon prihvaćanja, od vaše se grupe očekuje da razvije strateški plan za modelnu šumu. Za više informacija, pogledajte dio 2.4 ovog vodiča i „Okvir za strateško planiranje

u modelnoj šumi“. Možete se poslužiti i informacijama iz drugih dokumenata koji sačinjavaju set alata za razvoj modelnih šuma:

- Okvir za godišnji plan rada modelne šume
- Priručnik za nadgledanje učinaka i evaluaciju u modelnoj šumi
- Vodič za upravljanje u modelnoj šumi

PRILOZI

PRILOG 1: Glavni kontakti

International Model Forest Network Secretariat Natural Resources Canada–Canadian Forest Service

580 Booth Street
Ottawa, Ontario
CANADA K1A 0E4
Tel: +1-613-947-7350
Fax: +1-613-947-9020
E-mail: imfns@imfn.net
Web: www.imfn.net

Ibero-American Model Forest Network Centro Agronómico Tropical de Investigación y Enseñanza

Cartago, Turrialba 30501
COSTA RICA
Tel: +506-2558-2318
E-mail: info@bosquesmodelo.net
Web: www.bosquesmodelo.net

Canadian Model Forest Network

3 Walnut Street
P.O. Box 6500
Pine Falls, Manitoba
CANADA ROE 1M0
Tel: +1-204-367-4541
Fax: +1-204-367-4768
E-mail: cmfn@cmfn-rcfm.ca
Web: www.modelforest.net

African Model Forest Network

Quartier Dragages, Carrefour Ministère de la Ville
P.O. Box 33678, Yaoundé, CAMEROON
Tel: +237-776-968-04
E-mail: regional-office@africanmodelforest.org
Web: www.africanmodelforest.net

North Europe and Russia Model Forest Network

Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Forest Resource Management
901833 Umea, SWEDEN
Tel: +46-90-786-8391
E-mail: majewski.przemek@gmail.com
Web: www.baltic-landscape.net

Mediterranean Model Forest Network Secretariat

Plaza dela Universidad, Numero 4 - Entreplanta 1
47002 Valladolid, SPAIN
Tel: +34-983-304-181
Fax: +34-983-308-671
E-mail: mmfn@mmfn.info
Web: www.mmfn.info

PRILOG 2: Ključna pitanja za procjenu Vaše modelne šume

PROCJENA KRAJOLIKA

- Sadrži li vaš krajolik značajne šumske i druge prirodne resurse, uključujući i jedinstvene okolišne karakteristike?
- Održava li vaše područje socijalne, kulturne i ostale odrednice zajednice ?
- Predstavlja li krajolik različita važna pitanja i vrijednosti?
- Postoje li u vašem krajoliku različite vrste krajolika (ekosustavi, korištenje zemljišta, itd.)?
- Odražava li vaše područje širu zemljopisnu regiju?
- Postoji li jasno obrazloženje zašto je ovo područje odabrano?

PROCJENA VAŠEG PARTNERSTVA

- Može li većina stanovništva pristupiti modelnoj šumi preko dionika koji predstavljaju njezine glavne aktivnosti, vrijednosti i područja interesa?
- Ima li vaša modelna šuma raznoliko partnerstvo koje određuje ciljeve, postavlja prioritete i smjer razvoja te utvrđuje politiku rada za cjelokupni program?
- Postoje li unutar vašeg partnerstva vrijednosti i resursi koji nisu predstavljeni u dovoljnoj mjeri ili uopće nisu predstavljeni?
- Postoje li dionici ili druge grupe koje trenutno nisu uključene, a mogle bi pomoći u postizanju ciljeva?

PROCJENA VAŠE OBVEZE ODRŽIVOSTI

- Ima li vaše partnerstvo dogovorenu strategiju za postizanje napretka? Postoji li predanost za razvoj i za implementaciju ove strategije?
- Prihvaća li vaše partnerstvo dugoročnu obvezu oko koncepta održivog razvoja? Hoće li podupirati istraživanja i razmjenu tehnologija o tim temama?
- Ima li vaša modelna šuma potporu nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti (javnih ili privatnih) koje su nadležne nad zemljištem i resursima?
- Je li program vaše modelne šume u skladu s nacionalnim i regionalnim planom gospodarenja šumama?

PROCJENA VAŠEG UPRAVLJANJA

- Potiče li upravljačka struktura, u praksi, smisleno sudjelovanje dionika?
- Rukovode li vašom modelnom šumom dionici koji predstavljaju različite interese (npr. industrija, grupe iz zajednice, vladine agencije, nevladine ekološke i šumske grupacije, akademske i obrazovne institucije, nacionalni parkovi, privatni zemljoposjednici)?
- Rukovodi li se vaša modelna šuma konsenzusom i je li struktura donošenja odluka transparentna?
- Je li vaša modelna šuma osnovala tehničke ili savjetodavne odbore za razvoj programa i izvještavanje dionika?
- Isključuje li ili zabranjuje vaša upravljačka struktura sudjelovanje nekim grupama?

PROCJENA VAŠEG PROGRAMA AKTIVNOSTI

- Odražava li vaša modelna šuma većinu lokalnih i nacionalnih vrijednosti šuma kao što je definirano nacionalnim programom o šumama ili sličnom dokumentacijom?

- Brine li vaša modelna šuma o potrebama lokalnog i autohtonog stanovništva, kao i o očuvanju i razumnom korištenju šuma i prirodnih resursa?
- Prilikom stvaranja programa, uzima li vaša modelna šuma u obzir široki spektar važnih vrijednosti šuma? Uzima li u obzir socijalnu, ekonomsku, ekološku i povijesnu dimenziju održivog razvoja šumskog krajolika i prirodnih resursa?
- Pokazuje li vaša modelna šuma najprimjerenije prakse i tehnologije gospodarenja okolišem i podupire li, do najvećeg mogućeg stupnja, znanstvena istraživanja i primjenu novih tehnologija?
- Provodi li vaša modelna šuma edukativne i praktične radionice unutar svog područja s ciljem osvješćivanja lokalnih zajednica o programu modelne šume?

PROCJENA RAZMJENE ZNANJA, JAČANJA I UMREŽAVANJA

- Preuzimate li obvezu razmjene znanja dostupnog kroz mrežne aktivnosti, demonstraciju projekata, povezivanje s drugim modelnim šumama i sudjelovanje u globalnim procesima (npr. razvoj i primjenu pokazatelja održivog gospodarenja šumama na lokalnoj razini)?
- Hoće li vaša modelna šuma biti aktivni partner u IMFN-u i razmjenjivati iskustva, uspjehe i neuspjehe s drugim modelnim šumama?

International
Model
Forest
Network

Modelna šuma "Sliv Rijeke Mirne"

e-mail: info@rivermirnabasin.org

www.rivermirnabasin.org / www.slivrijekemirne.hr

Co-financed by the European Union

